

1. **DĄBROWSKA Maria** (1889-1965), powieściopisarka, nowelistka, eseistka, dramaturg, autorka prozy wspomnieniowej i dzienników. Uczyła się w prywatnych szkołach średnich w Kaliszu i Warszawie. Studiowała następnie nauki przyrodnicze oraz filozofię i socjologię w Brukseli i Lozannie. Sympatyczka ruchu ludowego i spółdzielczego. W niepodległej Polsce pracowała w Ministerstwie Rolnictwa i Reform Rolnych, po otrzymaniu nagrody państwowej za *Noce i dni* (1933) poświęciła się wyłącznie pracy pisarskiej. Lata okupacji hitlerowskiej spędziła w Warszawie, po wojnie Uniwersytet Warszawski przyznał jej tytuł doktora honoris causa (1957), otrzymała też wiele wyróżnień i nagród literackich (w tym państwową w 1955). Opublikowała m.in. opowiadania: *Uśmiech dzieciństwa*, 1923, *Ludzie stamtąd*, 1926, *Marcin Kozera*, 1927, *Znaki życia*, 1938, *Gwiazda zaranna*, 1955; epopeję *Noce i dni*, t.1-4, 1932-34; kilka dramatów, utwory publicystyczne i wspomnieniowe, *Szkice o Conradzie*, 1959; pośmiertnie *Przygody człowieka myślącego*, 1970 (w opracowaniu Ewy Korzeniewskiej) oraz *Dzienniki*, 1.1-5, 1989 (w oprac. i wyborze Tadeusza Drewnowskiego). Twórczość rozległa, gatunkowo i tematycznie, wychodząca od pozytywistycznego wzorca literatury (wczesne opowiadania dla młodzieży, dramaty historyczne np. *Geniusz sierocy*), zmierzająca w stronę nowoczesnego realizmu *Nocy i dni*. Po wojnie próbowała zmierzyć się z nową rzeczywistością i socrealistycznym wzorcem literatury (jak np. w opowiadaniu *Na wsi wesele* z tomu *Gwiazda zaranna*). W ostatnich latach życia poszukiwała nowej formy wypowiedzi artystycznej (w nie ukończonych *Przygodach człowieka myślącego*). Dużym wydarzeniem literackim było wydanie obszernego wyboru jej *Dzienników** dociekliwych, odważnych i szczerych zapisków prowadzonych przez całe dorosłe życie. Dorobek literacki **D.** na trwałe związany jest z dziejami narodowymi, odzyskaniem niepodległości, i problemami życia społecznego, psychiką (mentalnością) i obyczajowością polską. Owoc talentu i efekt szerokiego, nie zaściankowego korzystania z dorobku europejskiej filozofii (Dürkheim i Bergson, Freud i Abramowski) i literatury XX w. (Joseph Conrad, Marcel Proust, Tomasz Mann).
2. **DOBKIEWICZOWA Kornelia** Urodzona: 01.07.1912 Zmarła: 05.07.1990 Polska pisarka, autorka utworów dla młodzieży i folklorystka. Ukończyła filologię polską na Uniwersytecie Warszawskim, gdzie w 1950 uzyskała stopień doktora za pracę z dziedziny folklorystyki. W latach 1939–1945 działała w tajnym nauczaniu na terenie Zagłębia Dąbrowskiego. Debiutowała w 1945 w Polskim Radiu jako autorka audycji dla młodzieży. W latach 1945–1969 pracowała w szkolnictwie średnim. W latach 1953–1959 była pracownikiem naukowym Państwowego Instytutu Sztuki. W 1981 otrzymała nagrodę Prezesa Rady Ministrów.
3. **HERBERT Zbigniew** (ur. 1924), poeta, dramaturg, eseista. W czasie wojny uczęszczał na tajne komplety gimnazjalne i uniwersyteckie, brał udział w ruchu oporu lwowskiej AK- Po wojnie studiował w Krakowie i Toruniu prawo i ekonomię. Debiutował na łamach prasy w 1948. Pierwszy tom wierszy opublikował dopiero na fali popaździernikowej „odwilży” politycznej 1956, choć należy do pokolenia Baczyńskiego i Różewicza. Jeden z najbardziej znanych w świecie poetów polskich. Wydał tomy wierszy: *Struna światła*, 1956, *Hermes, pies i gwiazda*, 1957, *Studium przedmiotu*, 1961, *Napis*, 1969, *Pan Cogito*, 1974, *Raport z oblężonego miasta*, Paryż 1983, *Elegia na odejście*, 1990, *Rovigo*, 1992; eseje *Barbarzyńca w ogrodzie*, 1962, *Martwa natura z wędzidłem*, 1993 oraz *Dramaty*, 1970.

Główną formą wyrazu poetyckiego stała się w tej twórczości parabola, filozoficzna lub moralistyczna przypowieść snuta na bogatym materiale kulturowym, historyczno-mitologicznym i literackim. Poezja ta jest uwrażliwiona na konflikty moralne epoki totalitarnych systemów politycznych i współczesnych doświadczeń cywilizacyjnych, co poeta wyraźnie podkreśla, używając wielkiej metafory lub aluzji literacko-historycznej, jako środka wyrazu, a nie punktu dojścia, ostatecznego celu artystycznej ekspresji. Tworzywa dla poetyckich obrazów dostarczają wielkie, powszechnie znane mity kultury basenu Morza Śródziemnego, dzieła sztuki z różnych epok, wybitne postacie historyczne czy literackie (np. w znanych wierszach: *Powrót prokonsula*, *Apollo i Marsjasz*, *Tren Fortynbrasa*, *Dlaczego klasycy*). Często też elementarne zjawiska „natury”, a także zwyczajne przedmioty stają się punktem wyjścia do rozważań o złożonej i paradoksalnej istocie bytu. Szacunek dla tradycji (tak widoczny w tomach jego esejów literackich) łączy poeta z nowoczesnością środków wyrazu (wiersz wolny, refleksyjny, bez „wędzideł” rymów), postulatem formy klarownej i oszczędnej. Dorobek przeszłości jest ważny, stanowi jeden z punktów orientacyjnych w teraźniejszości. Zaś skupienie na zagadnieniach filozoficzno-moralnych nie wyklucza tak charakterystycznej dla tego poety potrzeby humoru, zmysłu ironii, a nawet przekory wobec pewnych tradycyjnych tematów, rekwizytów sztuki oraz dnia dzisiejszego.

4. **KORCZAKOWSKA Jadwiga** urodzona: 06.02.1906Zmarła: 18.12.1994 Polska pisarka, autorka wierszy, opowiadań i książek dla dzieci. Należy do klasyków gatunku. Wydała blisko 50 pozycji książkowych (w tym zbiory opowiadań, wiersze). Jest także autorką utworów scenicznych, scenariuszy i słuchowisk. Pisywała do wszystkich czasopism dziecięcych.

Jej najbardziej znana książka to "Bułeczka" (I wyd. 1957, ekranizacja 1973) - opowieść o losach pyzatej wiejskiej dziewczynki Bronki przezwanej Bułeczką, która trafia do domu zamożnych wujostwa w mieście. Dziewczynka została niezbyt chętnie przyjęta przez krewnych z powodu swojej nieporadności w zderzeniu z miejską rzeczywistością i stała się obiektem docinków i złośliwości, szczególnie ze strony swojej ciotecznej siostry - Dziuni. Bułeczka wprowadziła wiele pozytywnego zamieszania, co miało zbawienny wpływ nie tylko na rozpieszczoną córkę wujostwa, ale także na jej rodziców. Bohaterka, o gołęmbim sercu, wszystkie swoje rozczarowania i dramaty starała się przezwyciężyć wrodzoną pogodą ducha.

5. **KOCHANOWSKI Jan** (1530-1584), poeta, najwybitniejszy polski artysta słowa epoki renesansu. Wywodził się ze średnio zamożnej rodziny szlacheckiej. Rozpoczął drogę literacką jako poeta łaciński (tworzył po łacinie do końca życia, m.in. piękne *Elegie*, które doczekały się błyskotliwego przekładu Leopolda Staffa), ale zyskał sławę jako twórca polskiego języka poetyckiego. Dojrzały okres twórczości Kochanowskiego przyniósł m.in.: *Pieśni*, *Fraszki*, *Treny*, *Psalterz Dawidów*, a także tragedię *Odprawa posłów greckich*. Już współcześni uznali wielkość jego poetyckiego kunsztu, niedoścignętego arcyzmu, cenionego przez kolejne pokolenia twórców i czytelników. Jan Kochanowski był pierwszym poetą polskim, który wykazywał nowożytną (...) świadomość uczestnictwa literatury, poezji w życiu. Obdarzała ona ludzi nieśmiertelnością, ale nie mniej ważne, iż z nią łatwiej było żyć. Wyrażała ona ich niepokoje, wielkie, dotyczące fundamentalnych spraw ludzkiej egzystencji - pisał Janusz Pelc - i małe, codzienne. Myślom utrapionym przynosiła ochłodę w zabawie i w kontemplacji. Ukazywała piękno świata, piękno uroków życia, zewnętrzne i wewnętrzne piękno człowieka, bogactwo myśli ludzkiej i urodę wyrażającego ją słowa. Te walory poezji twórcy *Trenów* tak określił w swoich paryskich wykładach Adama Mickiewic: Kochanowski pisał dla tych, którzy zawsze reprezentują

lud, to znaczy dla publiczności, dla warstwy kierującej narodem; musiał tedy wziąć formę pieśni gminnej i podnieść ją do godności klasycznej.

6. **KONOPNICKA Maria**, z domu Wasiłowska (1842-1910), poetka, nowelistka, pisarka dla dzieci, krytyk, publicystka, tłumaczka. Dzieciństwo i młodość spędziła w Kaliszu oraz na pensji w Warszawie (1855-56). W 1862 poślubiła ziemianina Jarosława Konopnickiego i zamieszkała w majątku Bronów pod Łęczycą. Zagrożona represjami po powstaniu styczniowym wyjechała do Drezna, po roku osiadła na wsi wychowując sześcioro dzieci. Po 1890 przebywała w Niemczech, Austrii, Szwajcarii i we Włoszech. Współorganizowała protest opinii światowej przeciw pruskim represjom wobec dzieci polskich we Wrześni. W 1903 otrzymała w darze od narodu dworek w Żarnowcu. Wydała m.in. tomy wierszy: *Poezje?* 1881, 1883, 1887, 1896, *Linie i dźwięki*, 1897, *Italia*, 1901, *Drobiazgi z podróży* teki, 1903, *Śpiwnik historyczny*, 1904, *Ludziom i chwilom*, 1905, *Nowe pieśni*, 1905, *Głosy ciszy*, 1906, *Przez głębinę*, 1907, *Imagina* 1913; poemat epicki *Pan Balcer w Brazylii*, 1910; nowele: *Cztery nowele*, 1898, *Moi znajomi*, 1890, *Na drodze*, 1893 (tu *Mendel Gdański i Nasza szkapą*), *Nowele*, 1897, *Ludzie i rzeczy*, 1898 (tu. *Miłosierdzie gminy*), *Na normandzkim brzegu*, 1904; szkice reportażowe: *Za kratą*, 1886, *Obrazki więzienne*, 1887-88; książki dla dzieci: *O krasnoludkach i sierotce Marysi*, 1896, *O Janku Wędrowniczu*, 1893, *Na jagody*, 1903; krytyka literacka: *O Adamie Asnyku słów kilka*, 1897, *Portrety piórem*, 1898, *Mickiewicz, jego życie i duch*, 1899, *Szkice*, 1905, *O „Beniowskim”*, 1909. POEZJE autorki były inspirowane poetyką romantyczną i wyrażały tendencje pozytywistyczne, odwołując się do społeczno-dydaktycznych dążeń epoki. Najbardziej trwale okazały się jej wiersze stylizowane na pieśni ludowe, m.in. cykle: *Wieczne pieśni*, *Na fujarce*, *Z łąk i pól*, *Łzy i pieśni*, *Po rosie*, *Pieśni bez echa*. Pisała także wiersze nawiązujące do tradycji biblijnych, romantycznych, a także rodzących się prądów - symbolizmu i parnasizmu. Zainteresowania społeczne pisarki znalazły najpełniejszy wyraz, poza nowelistyką, w poemacie epickim *Pan Balcer w Brazylii*[^] ukazującym dolę emigrantów polskich, jak i w książkach dla dzieci.

7. **KRASZEWSKI Józef Ignacy** urodzony: 28.07.1812Zmarły: 19.03.1887 Polski pisarz, publicysta, wydawca, historyk, działacz społeczny i polityczny, autor z największą liczbą wydanych książek i wierszy w historii literatury polskiej. Pseudonimy literackie: Bogdan Bolesławita, Kaniowa, Dr Omega, Kleofas Fakund Pasternak, JIK, B.B. i inne. Ignacy Kraszewski urodził się w Warszawie jako syn Jana i Zofii z Malskich. Rodzice mieszkali na Grodzieńszczyźnie, we wsi Dołhe koło Prużan, matka szukała w Warszawie schronienia w obawie przed wojną francusko-rosyjską. Oboje rodzice pojawiali się w późniejszej twórczości Kraszewskiego, jako wzorce postaci powieściowych. Był powieściopisarzem, poetą, krytykiem literackim, publicystą, dziennikarzem, działaczem społecznym i politycznym. Studiował literaturę na Uniwersytecie Wileńskim.

W 1830 r. został aresztowany za udział w tajnym związku młodzieży. Zwolniono go w 1832 r. dzięki staraniom rodziny. Gospodarował na Wołyniu. Tworzył powieści i pisał artykuły do czasopism. W 1859 r. objął redakcję "Gazety Codziennej" (później "Polskiej"). W 1863 r. wyjechał do Drezna. Do kraju Kraszewski nadsyłał korespondencję, swoje książki, artykuły. Do 1876 r. prowadził działalność polityczną, skierowaną przeciw konserwatystom.

Oskarżony o szpiegostwo, osadzony został w Magdeburgu. Ostatnie lata życia Ignacy spędził we Włoszech i Szwajcarii. W licznych utworach Józef Ignacy Kraszewski zawarł obraz współczesnego mu społeczeństwa oraz naszej narodowej przeszłości.

W powieściopisarstwie Kraszewskiego wyróżnić można trzy okresy: młodziński (1830-1838), wołyńsko-warszawski (1838-1863) i okres drezdeński (od 1863 r.). Po cyklu powieści współczesnych i ludowych ostatni okres twórczości obfitował w powieści historyczne, dotyczące zarówno czasów starożytnych ("Rzym za Nerona"), XV wieku ("Krzyżacy 1410"), wieku XVIII (trylogia saska oraz późniejsze "Saskie ostatki"), jak i innych, np. "Sto diabłów", "Macocha".

8. **LEŚMIAN Bolesław**, właśc. **Lesman** (1877 lub 1878-1937), poeta, prozaik, eseista, tłumacz. Dzieciństwo i młodość spędził na Ukrainie. Studiował prawo w Kijowie, przez kilka lat *przed* pierwszą wojną światową przebywał we Francji 1903-06 oraz 1912-14. Współpracował z „Chimerą” Zenona Przesmyckiego (Miriama). W czasie wojny był w Łodzi kierownikiem literackim Teatru Polskiego. Po wojnie pracował jako notariusz w Hrubieszowie i Zamościu. Członek Polskiej Akademii Literatury od 1933. Ostatnie lata życia spędził w Warszawie. Wydał tomy poetyckie: *Sad rozstajny*, 1912, *Łąka*, 1920, *Napój cienisty*, 1936 oraz prozatorskie dla młodzieży: *Klechdy sezamowe*, 1912, *Przygody Sindbada Żeglarza*, 1913; pośmiertnie: tom *Dziejba leśna*, 1938, *Klechdy polskie*, Londyn 1956, wyd. krajowe 1959, a także *Szkice literackie*, 1959, *Z pism Bolesława Leśmiana*, t. 1-2, komentarz i oprac. J. Trznadel, 1959-65, *Poezje wybrane*, oprac. i wstęp J. Trznadel w serii Biblioteki Narodowej, 1974; patrz także M. Głowiński *Zaświat przedstawiony. Szkice o poezji Leśmiana*, 1981. POEZJE tego poety, nie zawsze doceniane za życia autora należą obecnie do kanonu klasyki poezji polskiej XX w. Pierwsze wiersze pisał po., rosyjsku, a potem pod wpływem poetów Młodej Polski, lecz już teksty z debiutanckiego tomu *Sad rozstajny*, a zwłaszcza późniejsze utwory, były wyrazem bardzo samodzielnej i oryginalnej postawy w widzeniu świata, człowieczej doli i przyrody. Postawy niezależnej od aktualnych prądów i mód, jakie panowały w poezji polskiej tamtych czasów (np. Awangarda krakowska, grupa Skamandra). Już w 1920 Karol Irzykowski napisał proroczo: **Ta lektura przypomina coś znanego, ale nie pewne treści, tylko pewien gatunek wrażeń. Ten mianowicie, którego się doznawało niegdyś przy pierwszej lekturze klasycznych utworów poetyckich, kiedy to takie „szczęśliwe” utwory utożsamiały się jeszcze z poezją w ogóle. Jest to wrażenie dobrze ufundowane, pewne siebie, wrażenie szlachetnego kruszcu, wrażenie wysokiej rangi. Takie ballady jak oszalamiający „Swidryga i Midryga”, „Dąb”, „Pila”, Ballada dziadowska” mogłyby od razu powędrować do wypisów gimnazjalnych.** Istotnie, liryki, erotyki i ballady L. pełne są delikatnego humoru i ironii, czasem nawet rubasznego dowcipu czy też gry słów (był mistrzem w tworzeniu słów dotąd nie istniejących - neologizmów). Mają nastrój pysznej zabawy słownej, a mówią jednak zawsze o sprawach najważniejszych życia ludzkiego, o podstawowych niepokojach i dramatach istnienia. Widać tu wpływy filozofii Henri Bergsona i Fryderyka Nietzschego, lecz tylko jako punkt wyjścia do samodzielnych przemyśleń. Głównym tematem są dylematy egzystencjalne, szukanie sensu życia, motywy nicości i śmierci, ujmowane w duchu tragicznego humanizmu: podstawowym problemem dla człowieka jest sam człowiek (np. wiersze *Szewczyk*, *Garbus*, *Zakłęcie*, *Dziewczyna*). Z czasem pogłębieniu ulega w tych tekstach tonacja elegijna, ciemna, gorzka i posępna, przejście od rubasznego i witalnego humoru w stronę balladowej groteski o ironiczno-tragicznym zabarwieniu (np. *Dwaj Macieje*, *Sen wiejski*)
9. **MAŁECKI Jakub** (ur. 25 czerwca 1982 w Kole) – polski pisarz, z wykształcenia ekonomista. Jest autorem powieści obyczajowych m.in. *Dygotu*, *Rdzy*, *Horyzontu* i *Święta ognia*. Laureat Nagrody im. Cypriana Kamila Norwida za powieść *Święto ognia*. W marcu 2007 roku zadebiutował opowiadaniem *Dłonie* na łamach magazynu „Science Fiction, Fantasy i Horror”. Kolejne

krótkie teksty publikował w „Nowej Fantastyce”, „Magazynie Fantastycznym”, „Lśnieniu”, „Chimerze”, „Miesięczniku Znak”, „Magazynie Pocisk”, „Przekroju” i „Piśmie” oraz wielu antologiach i zbiorach opowiadań. W 2008 nakładem wydawnictwa Red Horse ukazały się dwie pierwsze książki Jakuba Małeckiego: *Błędy*, zbiór pięciu opowiadań i tytułowej mikropowieści, tworzące razem fabularną całość, a także powieść *Przemytnik cudu*. W latach 2009–2013 wydał trzy powieści (m.in. *Dżozefa*) i zbiór opowiadań w wydawnictwach W.A.B. i Powergraph. Przekładał również na język polski książki innych autorów, współpracując z wydawnictwami SQN, Prószyński i S-ka, Znak oraz Muza. W 2015 premierę miała powieść *Dygot*. Od tego czasu współpracuje z wydawnictwem SQN. Fragment opowiadania *Żaglowce i samoloty* znalazł się w podręczniku do języka polskiego dla szkół średnich z 2020. Opowiadanie *Za godzinę powinna tu być* ze zbioru *Zaksięgowani* zostało nominowane do Nagrody im. Janusza A. Zajdla za rok 2009. W 2011 roku Małecki otrzymał Śląskę w kategorii Twórca Roku, a za powieść *Dżozef* uzyskał drugą nominację do Nagrody im. Janusza A. Zajdla. 27 stycznia 2016 za przekład *Listów niezapomnianych* na język polski otrzymał Nagrodę za tłumaczenie Książki Miesiąca (maj) w kategorii „epistolografia”, przyznaną przez Magazyn Literacki „Książki”. W tym samym roku został laureatem Nagrody Literackiej im. Jerzego Żuławskiego (Złote Wyróżnienie) za powieść *Dygot*, która była również nominowana do Literackiej Nagrody Europy Środkowej „Angelus” i Poznańskiej Nagrody Literackiej (Stypendium im. Stanisława Barańczaka). 21 lutego 2017 został laureatem stypendium Młoda Polska przyznanego przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego. W tym samym roku otrzymał nominację do Nagrody Literackiej „Nike” za *Ślady*, zbiór opowiadań powiązanych ze sobą fabularnie. W 2018 roku *Rdza* była nominowana do Nagrody Literackiej ArtRage rok później plebiscyt wygrało *Nic nie idzie*. Powieść *Horyzont* została uznana Książką Roku 2019 przez Magazyn Literacki „Książki” oraz otrzymała nominację w Plebiscycie Bestsellery Empiku w kategorii Odkrycie Roku 2019. 5 marca 2020 *Ślady* przyniosły mu wygraną w plebiscycie „Czytający Petersburg” organizowanym przez Centralną Miejską Bibliotekę Publiczną im. Władimira Majakowskiego w Petersburgu w kategorii „najlepszy zagraniczny pisarz, którego książki nie zostały wydane w przekładzie na język rosyjski”. 1 kwietnia tego samego roku został laureatem Stypendium im. Albrechta Lemppa przyznanego przez Fundację Współpracy Polsko-Niemieckiej, Instytut Książki i Literarisches Colloquium Berlin. 27 grudnia 2020 tłumaczenie powieści *Rdza* na język niderlandzki znalazło się na pierwszym miejscu rankingu najlepszych książek polecanych przez księgarzy, przygotowanego przez holenderski portal Blendle.

10. **MICKIEWICZ Adam** (1798-1855), najwybitniejszy poeta polski. Wywodził się z rodziny drobnoszlacheckiej. Podczas studiów na Uniwersytecie Wileńskim należał do grona założycieli stowarzyszeń młodzieży, m.in. Towarzystwa Filomatów, aresztowany później pod zarzutem udziału w spisku i zesłany do Rosji, skąd (1829) udał się na emigrację do Paryża. Zmarł w Stambule (Konstantynopolu), gdzie pod koniec życia wspomagał rozbudowę polskich oddziałów, mających u boku Turcji walczyć z Rosją. Twórczość Mickiewicza otworzyła nową epokę w poezji polskiej - jego dzieła zadecydowały o zwycięstwie romantyzmu w sporze ze zwolennikami klasycyzmu, wywierając wpływ na wiele następnych pokoleń. Poetyckim manifestem romantyzmu były *Ballady i romanse*, 1822, powieści poetyckie *Grażyna*, 1823, *Konrad Wallenrod*, a zwłaszcza poemat dramatyczny *Dziady*. Szczególne miejsce w polskiej kulturze zajął epos narodowy *Pan Tadeusz*, 1834; utwór ten właściwie zamknął twórczość literacką Mickiewicza, który przez ostatnie 20 lat życia zajmował się działalnością publiczną, m.in.

jako wykładowca .literatur słowiańskich w CoUege de France, a także redaktor „Trybuny Ludów" Przez falka lat związany był z Kołem Andrzeja Towiańskiego

11. **MIŁOSZ Czesław** (ur. 1911), poeta, prozaik, eseista, tłumacz. Studiował prawo na Uniwersytecie Stefana Batorego w Wilnie, współzałożyciel grupy poetyckiej Żagary. Pracował w Polskim Radiu w Wilnie i Warszawie. Podczas okupacji brał udział w konspiracyjnym życiu kulturalnym. Po wojnie w służbie dyplomatycznej, w 1950 pozostał w Paryżu, potem wyjechał do Berkeley w USA i pracował jako profesor literatur słowiańskich na Uniwersytecie Kalifornijskim. Laureat wielu nagród międzynarodowych, w tym Nagrody Nobla, 1980. Wydał min. wiersze: *Poemat o czasie zastygłym*, 1933, *Trzy zimy*, 1936, a po wojnie *Ocalenie*, 1945, *Traktat poetycki*, 1957, *Król Popiel i inne wiersze*, 1962, *Gdzie wschodzi słońce i kędy zapada*, 1974, *Hymn o perle*, 1983, *Dalsze okolice*, 1991; powieści: *Zdobycie władzy*, 1953, *Dolma*, 1955, *Zniewolony umysł*, 1950, *Widzenie nad zatoką San Francisco*, 1969, *Historia literatury polskiej*, 1969, *Prywatne obowiązki*, 1972; wspomnienia: *Rodzinna Europa*, 1959, *Rok myśliwego*, 1992, a także liczne przekłady (m.in. tekstów biblijnych) i antologie. Już w pierwszych wierszach tego poety dochodzi do głosu świadomość kryzysu społecznego oraz przeczuć zagrożenia świata przez powstające ustroje totalitarne, nadciągającą wojnę i rozprzestrzenianie się kultury masowej. Wraz z Żagarystami (m.in. Aleksander Rymkiewicz i Jerzy Zagórski) tworzył nurt katastroficzny w poezji polskiej lat 30. Zapowiedź nadciągającej Apokalipsy sąsiaduje tu z tęsknotą za klasycznym ładem, lęk o przyszłość cywilizacji z pochwałą życia i przyrody. Poeta próbuje sformułować własną poetycką i życiową postawę: stoicką i heroiczną zarazem. ,
12. **MROŹEK Sławomir** (ur. 1930), wybitny dramaturg, a także prozaik, satyryk i rysownik. Popularność zyskał bezpośrednio po debiucie jako autor opowiadań satyrycznych (m.in. *Półpancerze praktyczne*, 1953, *Słoń*, 1957, *Wesele w Atomicach*, 1959). Prawdziwym jednak polem dokonań pisarskich Mrożka okazał się dramat, który przyniósł mu międzynarodowe uznanie, m.in.: *Policja*, 1958, *Zabawa*, *Śmierć porucznika*, *Tango*, 1965, *Emigranci*, *Portret*, 1988. Swoją drogę twórczą, rozpoczął od uprawiania dziennikarstwa i satyry. Umiejętności wychwytywania paradoksów życia społecznego dowiódł w redagowanej przez siebie rubryce „Postępowiec" (w pismach: „Od A-Z", „Dziennik Polski" i „Życie Literackie), a także w cyklach rysunków satyrycznych publikowanych w „Przekroju" *Polska w obrazkach*, *Przez okulary Sławomira Mrożka*). Pasją autora stało się ujawnianie prowincjonalnej świadomości konfrontowanej cywilizacją europejską i nowoczesną techniką. **Humor Mrożka - pisał Jan Błoński - miał zawsze dwa oblicza. Pisarz mówił naprzód: jesteście śmieszni, bo powtarzacie stare gesty, puste słowa. Wszystko już było. (...) Ale jego humor miał także drugą twarz. Odślaniała się nie wtedy, kiedy mówił, że, wszystko było, ale wtedy, kiedy podsuwał, że wszystko będzie. Że nie ma niczego, co by się zdarzyć nie mogło. Fantastyka lęku jest głębszym, oryginalniejszym źródłem tej twórczości. Od takiego humoru ciarki chodzą po grzbiecie, ponieważ zwiastuje on obecność potworów.** Dramaturgia Mrożka rządzi się żelazną logiką wewnętrzną. Dramaturg gromadzi wydarzenia, jak przesłanki do przeprowadzenia z góry określonego dowodu - stąd też często określano jego dramaturgię mianem teatru **logicznej wyobraźni**.
13. **MUSZYŃSKI Andrzej** (ur. 1984 w Krzykawie^[1]) – polski pisarz, reportażysta, podróżnik i poeta. Absolwent prawa na Uniwersytecie Jagiellońskim. Pierwszy laureat Stypendium Fundacji Herodot im. Ryszarda Kapuścińskiego w 2012. Laureat Międzynarodowego Festiwalu Opowiadania we Wrocławiu w 2012. Nominowany do: Nagrody im. Beaty Pawlak 2013 za zbiór reportaży *Południe*, Nagrody Literackiej

Gdynia 2014 za zbiór opowiadań *Miedza*, Nagrody im. Beaty Pawlak 2015 za reportaż o Birmie *Cyklon*, *Paszportu Polityki* za rok 2015 oraz Nagrody Literackiej Gdynia 2016 za powieść *Podkrzywdzie*. Laureat nagrody *Krakowska Książka Miesiąca* (czerwiec 2022) za książkę *Dom ojców*. Opowiadania publikował w *Akencie*, *Res Publice Nowej*, *Twórczości*, *Wyspie* i *Znaku* a wiersze w *Akencie* i *Toposie*. Jest laureatem nagród podróżniczych: *Kolos* 2012 za wyprawę w Himalaje Birmańskie i Nagrody im. Andrzeja Zawady w 2013 na projekt wyprawy do północnej Birmy (w wyniku realizacji wyprawy powstał reportaż *Cyklon*). Inne jego osiągnięcia podróżnicze to m.in.: samotne pokonanie pustyni *Atacama* w 2008 oraz wspinaczka nową drogą na szczyt *Chaupi Orco* na granicy Peru i Boliwii. Książki:

- *Południe* (Wydawnictwo Czarne, Wołowiec 2013)
- *Miedza* (Wydawnictwo Czarne, Wołowiec 2013)
- *Cyklon* (Wydawnictwo Czarne, Wołowiec 2015)
- *Podkrzywdzie* (Wydawnictwo Literackie, Kraków 2015)
- *Fajrant* (Wydawnictwo Literackie, Kraków 2017)
- *Bez, ballada o Joannie i Władku z jurajskiej doliny* (Wydawnictwo Literackie, Kraków 2020)
- *Dom ojców* (Wydawnictwo Czarne, Wołowiec 2022).

14. MYŚLIWSKI Wiesław (ur. 25 marca 1932 w Dwikożach, zm. 29 marca 2026 w Warszawie) – polski pisarz i redaktor, dwukrotny laureat Nagrody Literackiej „Nike” (1997, 2007).

Opisywany jako „twórca, który czerpiąc ze źródeł chłopskiego doświadczenia i chłopskiej mowy żywej, wpisuje swoje kreacje w krąg uniwersalnych praw i prawd o świecie i ludzkiej egzystencji. Jego ojciec, Julian, wywodził się z rodziny mieszczańskiej z Ćmielowa; był oficerem, brał udział w wojnie polsko-bolszewickiej w 1920 roku, a po demobilizacji został urzędnikiem. Matka, Marianna z Gałęzów, pochodziła z Gór Wysokich koło Sandomierza. Była wychowanką Uniwersytetu Ludowego Zofii i Ignacego Solarzów w Szycach; w młodości działała w Związku Młodzieży Wiejskiej „Wici”. Po wojnie uczęszczał do Gimnazjum i Liceum Ogólnokształcącego w Sandomierzu, maturę zdał w 1951 roku. Studiował filologię polską na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim, którą ukończył w 1956 roku. Debiutował w 1955 roku recenzją powieści E. de Greff „Noc jest moim światłem”. W latach 1955–1976 pracował w Ludowej Spółdzielni Wydawniczej w Warszawie jako asystent redaktora, redaktor, kierownik redakcji literatury współczesnej, zastępca redaktora naczelnego. W latach 1975–1999 był redaktorem naczelnym kwartalnika „Regiony”, w latach 1993–1999 także dwutygodnika kulturalnego „Sycyna”. Od 1997 roku był przewodniczącym jury konkursu – Ogólnopolskiej Nagrody im. Aleksandra Patkowskiego w Sandomierzu. W latach 1971–1983 był członkiem Związku Literatów Polskich, Ekranizacji i realizacji teatralnych jego utworów podejmowali się tacy twórcy jak: Ryszard Ber, Wojciech Marczewski, Stefan Szlachtycz, Tadeusz Junak, Kazimierz Dejmek, Izabella Cywińska, Bogdan Tosza. Książki Myśliwskiego przetłumaczono na języki: angielski (w Anglii i USA), niemiecki, francuski, holenderski, hiszpański, hebrajski, arabski, włoski, rosyjski, węgierski, czeski, słowacki, serbski, chorwacki, słoweński, rumuński, bułgarski, łotewski, litewski, estoński, ukraiński, gruziński i turecki. Uhonorowany został tytułami doktora honoris causa Akademii Świętokrzyskiej im. Jana Kochanowskiego 17 maja 2007, Uniwersytetu Opolskiego 10 marca 2009^[7], Uniwersytetu Rzeszowskiego 14 maja 2012 i Uniwersytetu Jagiellońskiego 12 maja 2022 roku. Mieszkał w Warszawie. Od 1956 roku był żonaty z Wacławą, redaktorką w Państwowym Instytucie Wydawniczym. Jego synem jest Grzegorz Myśliwski, historyk i profesor Uniwersytetu Warszawskiego. Zmarł 29

marca 2026 roku w wieku 94 lat. Został pochowany na cmentarzu Wojskowym na Powązkach w Warszawie.

15. NOWAK Tadeusz (ur. **11 listopada 1930** w **Sikorzycach**, gm. **Wietrzychowice**, zm. **10 sierpnia 1991** w **Skierniewicach**) – polski poeta i prozaik, tłumacz m.in. literatury rosyjskiej i węgierskiej. Urodził się na ziemi tarnowskiej, w widłach Wisły i Dunajca, we wsi, która w tamtych czasach należała do powiatu dąbrowskiego (15 km na zachód od Dąbrowy Tarnowskiej), a obecnie do powiatu tarnowskiego (25 km na północny zachód od Tarnowa). Naukę w liceum rozpoczął w I Liceum Ogólnokształcącym im. Kazimierza Brodzińskiego w Tarnowie, w roku szkolnym, który rozpoczął się tam 12 lutego 1945 r. W twórczości często nawiązywał do swojego miejsca pochodzenia - do ziemi tarnowskiej i rodzinnej wsi. Tam rozgrywały się akcje większości jego opowiadań i powieści. Absolwent filologii polskiej na Uniwersytecie Jagiellońskim (1948–1954). W 1948 opublikował pierwszy wiersz w tygodniku „Wici”. W 1953 wydał pierwszy tomik poezji *Uczę się mówić*, a w 1956 tomik *Prorocy już odchodzą*. W 1953 podpisał rezolucję ZLP w sprawie procesu krakowskiego. Od 1954 należał do PZPR. Członek ZLP od 1956. Na przełomie lat 50. i 60. XX w. związany był z grupą poetycką Muszyna. Oprócz działalności poetyckiej artysta zajmował się także prozą, czego przykładem są zbiory opowiadań *W puchu Alleluja* czy powieści *Takie większe wesele*, *A jak królem*, *a jak katem będziesz*, *Diabły*, *Dwunastu*, *Prorok*, *Wniebogłosy*. Cierpiał od młodości na zakrzepowo-zarostowe zapalenie naczyń, w 1970 roku amputowano mu nogę. W 1999 profesor Stanisław Balbus wydał jego dwie niedokończone powieści: *Jak w rozbitym lustrze* oraz *Jeszcze ich słyszę, widzę jeszcze*. Powieści Tadeusza Nowaka utrzymane są w baśniowo-balladowej konwencji, sięgają do pokładów literatury ludowej, kreując świat pełen prastarych archetypów i motywów biblijnych. Są zaliczane do tzw. nurtu wiejskiego. Tadeusz Nowak zasiadał także w kolegium redakcji oraz radzie redakcyjnej Tygodnika Kulturalnego w latach 1968–1986, kiedy redaktorem naczelnym tego ogólnopolskiego tytułu kulturalno-literackiego był Stanisław Adamczyk. Od 1971 był mężem Zofii z domu Jastrzębiec-Iwańskiej (1943–2013). W sierpniu 1991, po długotrwałej chorobie, zmarł na zawał serca w szpitalu w Skierniewicach. Spoczywa obok żony na cmentarzu Powązkowskim w Warszawie (kwatery 277-1-5). Wybrana twórczość

- *Uczę się mówić* (1953)
- *Porównania* (1954)
- *Prorocy już odchodzą* (1956)
- *Jasłkowe niebiosy* (1957)
- *Ślepe koła wyobraźni* (1958)
- *Psalmy na użytek domowy* (1959)
- *Kolędy stręczyciela* (1962)
- *Obcoplemienna ballada* (1963)
- *Ziarenko trawy* (1964)

Nagrody i wyróżnienia

- 1963 – Nagroda Poetycka „Pierścienia”, za całokształt dorobku poetyckiego zawartego m.in. w tomiku *Kolędy stręczyciela* (1963)
- 1964 – Nagroda im. Władysława Broniewskiego
- 1965 – Nagroda im. Stanisława Piętaka za tom poezji *Ziarenko trawy*
- 1966 – Nagroda Wojewódzkiej Rady Narodowej w Krakowie za osiągnięcia w dziedzinie upowszechniania kultury

- 1967 – Nagroda Fundacji im. Kościelskich
- 1968 – Nagroda Prezydium Rady Miasta Krakowa w dziedzinie upowszechniania kultury
- 1969 – Nagroda im. Stanisława Piętaka za powieść *A jak królem, a jak katem będziesz*
- 1971 – Nagroda I stopnia Ministra Kultury i Sztuki za twórczość artystyczną - za tom wierszy *Psalm* i książkę *A jak królem, a jak katem będziesz*
- 1972 – Nagroda „Złotego Kłosa”

16. ORZESZKOWA Eliza z d. *Pawłowska* (1841-1910), powieściopisarka, nowelistka i publicystka. Córką zamożnych ziemian. Uczyła się na pensji w Warszawie 1852-57 gdzie koleżanką jej była Maria Konopnicka. Od 1858 do 1863 mieszkała w majątku męża pod Kobryniem prowadząc działalność oświatową wśród ludu. Brała udział w służbach pomocniczych powstania styczniowego (m.in. ukrywała w swym mieszkaniu R. Traugutta). Po zesłaniu męża na Syberię wróciła do Miłkowszczyzny. Od 1869, po uzyskaniu rozwodu, zamieszkała w Grodnie i podjęła działalność literacką. W swym bogatym literackim dorobku poruszała ważne problemy życia (społecznego i narodowego w popowstaniowej Polsce: Była zwolenniczką -pozytywizmu, wyznawała idee pracy organicznej, pracy u podstaw, oświaty dla ludu. Literatura powinna walczyć ze złem, b prawa kobiet (powieść *Marta*), wychowywać i kształcić, pokazywać bohaterów pozytywnych, oddanych pracy dla innych, dla wspólnego dobra. Pisała w swych opowiadaniach (np. wybór w tomie *Z różnych sfer*, t. 1-3) i powieściach o życiu warstw najuboższych, upośledzonych, poniżonych i skrzywdzonych mieszkańców przedmieść, zaułków, poddaszy; a także ludziach różnych stanów-i zawodów; szlachcie i chłopach i inteligentach, Polakach, Białorusinach i Żydach, ludziach szlachetnych i tych, których należało mocno potępiać za lekkomyślność- brak uczuć społecznych czy patriotycznych. Wprowadziła do literatury wraz z innymi pozytywistami nieznany dotąd obraz społeczeństwa polskiego. Pod koniec życia rozczerowana do hasła pozytywizmu zwraca się ku problematyce¹ religijnej, etycznej i psychologicznej. Była popularna w kraju i za granicą (przekłady na ponad 20 języków). Wydała m.in.: *Pamiętnik Wacławy*, 1871, *Pan-Graba*, *Na dnie sumienia*, 1873, *Marta*, 1873, *Eli Makower*, 1875, *Meir Ezofowicz*, 1878, *Widma*, 1881, *Sylwek Cmentarnik*, 1882, *Pierwotni*, 1884, *Niziny*, 1885, *Dziurdziowie*, 1885>*Nad Niemnem*, 1888, *Cham*, 1888, *Bene nati*, 1891, *Dwa bieguny*, 1893, *Australczyk*, 1896, *Argonauci*, 1900, *Ad astra*, 1904, *Gloria victis*, 1910; pośmiertnie: *Listy zebrane*, oprac. Edmund Jankowski t. 1-9, 1954-81, *Pisma krytycznoliterackie*, 1959, *O sobie* (pamiętnik), wstęp Julian Krzyżanowski, 1974.

17. PIĘTAK Stanisław (ur. 3 sierpnia 1909 w Wielowsi, zm. 27

stycznia 1964 w Warszawie) – polski poeta i prozaik. Urodził się w rodzinie Karola i Barbary. Był najmłodszym z rodzeństwa, jego siostra Maria urodziła się w 1904 roku, a brat Franciszek w 1907 roku. Jego krewnym był Ferdynand Kuraś, poeta, pisarz ludowy. Ojciec dwukrotnie wyjeżdżał do USA po zarobek. W czasie drugiego wyjazdu ojca wybuchła I wojna światowa. Lata głodu i niepewności naznaczyły Stanisława Piętaka na całe życie. Przyszły poeta w dzieciństwie ciężko chorował, co także miało wpływ na jego późniejszą twórczość. Po ukończeniu gimnazjum w Tarnobrzegu, studiował polonistykę na Uniwersytecie Jagiellońskim. Po przerwaniu nauki wyjechał do Warszawy, gdzie pracował w Związku Literatów Polskich i działał w pismach młodzieżowych. Był jednym z najwybitniejszych poetów pokolenia okresu międzywojennego oraz wywodzących się z nurtu wiejskiego literatury polskiej. Poezja jego jest wynikiem szoku kulturowego, jaki przeżył młody chłop, wychowany w tradycyjnej kulturze wiejskiej z zasadami poezji awangardowej Peipera i Przybosia.

Początkowo związany z awangardą krakowską, później z tzw. czechowiczanką, której największa aktywność literacka przypada na lata trzydzieste XX wieku. Autor nastrojowej, wizyjnej liryki opartej na motywach wiejskich. Pod koniec 1937 roku debiutował jako prozaik, publikując powieść „Młodość Jasia Kunefala”. W 1938 roku otrzymał za ten debiut Nagrodę Młodych Polskiej Akademii Literatury. W czasie II wojny światowej przebywał w Wielowsi, współpracował z organizacją „Odwet” Władysława Jana Jasińskiego „Jędrusia” oraz uczestniczył w tajnym nauczaniu. W 1944 roku brał udział w działalności społecznej i politycznej w Tarnobrzegu, następnie w Lublinie. Rok później wyjechał do Łodzi, gdzie został prezesem tamtejszego Oddziału Związku Literatów Polskich. W 1955 roku otrzymał wyróżnienie Podkomitetu Literatury i Sztuki Nagrody Państwowej za tom poezji Przymierze z nowymi laty. Od 1956 roku mieszkał w Warszawie, gdzie pracował w redakcji „Tygodnika Kulturalnego”. Od 1965 do 1994 roku była przyznawana literacka nagroda imienia Stanisława Piętaka. Na motywach jego powieści zrealizowano w 1987 roku serial telewizyjny Ucieczka z miejsc ukochanych. W 1946 roku poślubił Aleksandrę Zofię z Kosińskich (1925–2016), która przez kilkanaście lat prowadziła w Warszawie przy Rynku Starego Miasta restaurację „Kamienne schodki”. Jednym z trzech ich synów był Piotr Pięta. Zginął śmiercią samobójczą, wyskakując z okna 27 stycznia 1964 roku. Pochowany na cmentarzu Wojskowym na Powązkach w Warszawie (kwatery C2-9-15).

18. **PŁAZA Maciej** (ur. 1976) — literaturoznawca, tłumacz z języka angielskiego, pisarz. Autor książki „O poznaniu w twórczości Stanisława Lema”, laureat nagrody translatorskiej „Literatury na Świecie” z 2012 roku za przekład wyboru opowiadań H.P. Lovecrafta. Jego powieść „Skoruń” to najbardziej doceniony debiut prozatorski 2015 r., otrzymał za nią Nagrodę Literacką Gdynia i Nagrodę Kościelskich, jest w siódemce finalistów Nagrody Nike. Mieszka w Poznaniu.
19. **PRUS Bolesław**, właśc. **Aleksander Głowacki** (1847-1912), powieściopisarz i nowelista. Po wczesnej stracie rodziców wychowywał się u krewnych w Puławach, Lublinie, Siedlcach i Kielcach. Brał udział w powstaniu styczniowym, ranny, znalazł się w więzieniu w Lublinie. Dwa lata studiował na wydziale matematyczno-fizycznym Szkoły Głównej. Podejmował różne prace zarobkowe, m.in. jako korepetytor. Zaczął publikować w prasie („Mucha”, „Kolce”) utwory satyryczne oraz pierwsze nowele i słynne *Kroniki* w „Kurjerze Warszawskim”, które postawiły go w gronie najwybitniejszych polskich publicystów nie tylko doby pozytywizmu. Pracował nad własną teorią literatury i kompozycji powieściowej, co wyraziło się m.in. w krytycznej rozprawie o *Ogniem i mieczem* —> Henryka Sienkiewicza, 1884 oraz w polemice z Aleksandrem Świętochowskim *Słowo o krytyce pozytywnej*, 1890. Wydał m.in.: *Anielka*, 1880, *Powracająca fala*, 1880, *Antek*, 1881, *Grzechy dzieciństwa*, 1883, *Szkice i obrazki*, 1885, *Placówka*, 1885, *Lalka*, 1890, *Emancypantki*,
20. **REDLIŃSKI Edward** (ur. 1940), reporter, prozaik i dramaturg. Ukończył Politechnikę Warszawską; początkowo pracował jako dziennikarz. W latach 80. przebywał za granicą. Zadebiutował tomem opowiadań *Liście z Rabarbaru*, 1967. Opublikował tomy reportaży (*Ja w nerwowej sprawie*, 1969, *Zgrzyt*, 1971), powieści *Konopielka*, 1972, *Awans*, 1972, *Dolorado*, 1994, a także dramaty, m.in. *Pustaki*. Twórczość pisarza, zaliczana do „nurtu wiejskiego” wzbudzała szeroki rezonans. Zwłaszcza *Konopielka*, powieść odczytana przez jednych jako parodia tego nurtu, przez

innych jako doskonały przykład mitotwórstwa i stylizacji. Pisarz przemówił własnym, odrębnym głosem, dając świadectwo rozpadu świata dawnych wartości. Raz jeszcze okazuje się - pisał Stanisław Burkot - iż siła mitów może być większa niż siła racjonalnych argumentów. Redliński - demistyfikator co krok przegrywa w *Konopielce* z Redlińskim - mitotwórcą.

21. **REYMONT Władysław** (właśc. **Stanisław Władysław Rejment**, 1867-1925), prozaik. Syn wiejskiego organisty, który początkowo szykował się do zawodu krawca, a następnie próbował sił w wielu profesjach, m.in. był aktorem. **Zmieniłem nazwisko i powlokłem się z tym teatrem po kraju - wspominał później - po miasteczkach, po kątach zapadłych. Bieda żarła, ale ta swoboda, życie pełne niespodzianek, wzruszeń, fantastyczność zaczęła mi się podobać. Talentu scenicznego nie miałem; grywałem wszystko.** Różne doświadczenia życiowe, w tym praca na kolei, stanowiły dla samouka doskonałe przygotowanie do przyszłej pracy pisarskiej. Debiutował na łamach prasy (1892), aby już wkrótce poświęcić się wyłącznie twórczości literackiej. W karierze literackiej pisarza przełomową rolę odegrał reportaż *Pielgrzymka do Jasnej Góry*, 1895. Początkowo nowelista (*Suka*, *Zawierucha*) i autor powieści związanych ze środowiskiem teatru, m.in. *Komediantka*, 1895. W 1895-99 powstała powieść o przemysłowej Łodzi *Ziemia obiecana*, zaś na lata 1899-1909 przypadła praca nad najwybitniejszym dziełem pisarza, powieścią *Chłopi*. W jego bogatym i różnorodnym dorobku literackim warto wymienić utwory inspirowane rewolucją 1905 roku (m.in. *Zabiłem*) oraz trytomowe dzieło *Itocy* 1794, 1913-18. Sukces *Chłopów* wśród czytelników nie wyczerpuje osiągnięć pisarza, który stworzył w swoim pisarstwie model nowoczesnej prozy psychologicznej, korzystającej z doświadczeń Dostojewskiego. Laureat literackiej Nagrody Nobla (1924). PROZA Reymonta w dużej mierze nosi cechy dokumentu społecznego. Pisarz pozostawał pod wpływem naturalizmu. *Komediantka* i *Fermenty* to powieści o wyraźnie naturalistycznej tendencji. Autor ukazując bunt młodej kobiety, Janki Orłowskiej; która w teatrze poszukuje sensu życia, poddaje ją psychologicznej i socjologicznej próbie. Janka, która podobnie jak Reymont, czmychnęła z domu rodzinnego do teatru, przeżywa wszystkie fazy teatralnej infekcji; od fascynacji i oczarowania, poprzez »rosnące rozczarowanie aż po odrzucenie i pożegnanie teatru na zawsze. Janka Orłowska czyni to na sposób melodramatyczny: nie widząc już dla siebie miejsca na świecie, truje się (nieskutecznie) w hotelowym pokoju. Potem powraca ostatecznie po psychicznych „fermentach” do realiów życia społecznego. Realia te - w warunkach tworzącego się miasta-potwora, uprzemysławianej Łodzi, oddaje pisarz w *Ziemi obiecanej*. Jest to powieść utrzymana nieomal w ryzach reportażu, będąca wyrazem protestu przeciw bezdusznej, zaborczej kapitalizacji. Nie oznacza to jednak, że Reymont zajmuje stanowisko rewolucyjne. W tej pierwszej polskiej powieści o nowoczesnym przemyśle krytyka ogranicza się do form zbijania fortun, ale nie dotyczy podstaw ustroju. Twórczość pisarza określanego antyklasycznym klasykiem (Tadeusz Drewnowski) sprawiała znaczne trudności interpretatorom. Próbowano nieskutecznie klasyfikować tę twórczość wedle kryteriów przynależności do rozmaitych prądów literackich. Niekiedy uznawano w Reymonce arcypozytywistę, niekiedy impresjonistę, kiedy indziej naturalistę, ekspresjonistę czy modernistę. Wszystkie te klasyfikacje, nie wyczerpywały jednak zjawiska, jakim było samorodnej ale zarazem wyrafinowane pisarstwo Reymonta, łączące wiele dopływów i tradycji literackich w sposób harmonijny i jemu tylko właściwy.; Niewątpliwy dla wszystkich był niezwykle zmysł obserwacji pisarza, jego umiejętność przemawiania wieloma „językami”, posługiwania się gwarą chłopską, językami zawodowymi i środowiskowymi, zmysł „oka” i „ucha”, a także skłonność do nadawania potocznym wydarzeniom rangi symbolicznej.

22. **RÓŻEWICZ Tadeusz** (ur. 1921), wybitny poeta, dramaturg i prozaik. W okresie okupacji walczył w szeregach partyzantki AK. Doświadczenia wojenne wywarły wielki wpływ na charakter jego poezji po Oświęcimiu, w której pokoleniowa świadomość wielkiej katastrofy kultury odgrywała główną rolę. Różewicz zrewolucjonizował poezję i dramaturgię polską, wprowadzając nowe środki wyrazu i podważając obowiązujące wzorce. Opublikował m.in. tomy poetyckie: *Niepokój*, 1947, *Czerwona rękawiczka*, 1948, *Równina*, *Poemat otwarty*, *Formy*, *Nic w płaszczu Prospera*, *Plaskorzeźba* a także dramaty: *Kartoteka*, 1960, *Grupa Laokoona*, *Świadkowie, albo Nasza mała stabilizacja*; *Białe małżeństwo*, *Do piachu*, *Pułapka*, 1984. Dwa pierwsze powojenne tomy poezji Różewicza wyrażały nowymi środkami niepokój pokolenia wojennego, próbującego uwolnić się od koszmaru wojennej przeszłości i poczucia kulturowej klęski. Przeżyciom ocalonych, trawionych gorączką wspomnień wojennych, towarzyszy Różewicz w późniejszych, okresach swej twórczości, kiedy poszukuje nowego ładu i, jak opisano, **świeckiego sacrum**, ocalającego godność człowieka.
23. **SIESICKA Krystyna** urodzona: 22.11.1928 Zmarła: 03.07.2015. Podczas II wojny światowej działała w ZHP, brała udział w powstaniu warszawskim. W marcu 1945 została uczennicą Państwowego Gimnazjum i Liceum im. Stefana Batorego, gdzie w czerwcu 1946 zdała maturę. Ukończyła Studia Dziennikarskie ANP w Warszawie. W latach 1949–1950 redaktorka miesięcznika „Horyzonty Techniki”, w latach 1952–1954 urzędniczka Biura Współpracy Kulturalnej z Zagranicą. Debiutowała jako felietonistka w 1955 w tygodniku dla pań „Kobieta i Życie”. Współpracowała również z redakcją tygodnika dla nastolatków „Filipinka”. Autorka wielu książek dla młodzieży. Była też autorką scenariuszy takich filmów fabularnych jak: *Urszula* (1970) z Ryszardą Hanin, *Jezioro osobliwości* (1972) czy *Żuraw i czapla* (1985). Według zachowanych akt SB znajdujących się w archiwach IPN Krystyna Siesicka od 1974 r. do października 1989 r. była tajnym i świadomym współpracownikiem Służby Bezpieczeństwa o pseudonimie „Krysta”
24. **SKUZA Wojciech** (ur. 6 kwietnia 1908 w Łubnicach, zm. 27 sierpnia 1942 w Iranie) – polski poeta, pisarz, publicysta. Urodził się w rodzinie chłopskiej. Ukończył studia na Wydziale Polonistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego (na którym studiował od 1928). Był działaczem Polskiej Akademii Młodzieży Ludowej i współredaktorem pisma „Znicz”. W latach 1934–1935 pracował jako nauczyciel w Zakopanem, a następnie, do 1936, wykładał literaturę na Uniwersytecie Ludowym w Gaci. Po wybuchu wojny przebywał we Lwowie, gdzie 19 listopada 1939 roku podpisał oświadczenie części pisarzy polskich witające przyłączenie Kresów Wschodnich do sowieckiej Zachodniej Ukrainy^[1], co nie uchroniło go jednak przed zesłaniem. Zmarł wkrótce po ewakuacji wojska polskiego z ZSRR do Iranu. Niektóre prace: 1932 – *Kolorowe słowa* (poezje) 1933 – *Kumac. Rzecz o Wojciechu Bartoszu Głowackim* (poemat chłopski o r. 1794) 1937 – *Fornale* (poemat) 1938 – *Wies tworząca...*
25. **STAFF Leopold** (1878-1957), poeta, tłumacz. Studiował prawo, filozofię i romanistykę na Uniwersytecie Lwowskim im. Jana Kazimierza. Podróżował do Włoch i Francji 1902-03. Redagował słynną bibliotekę „Symposion” 1909-14, przynoszącą klasyczne dzieła światowej myśli filozoficznej i literackiej. Sam dużo tłumaczył, m.in. pisma → F. Nietzschego. Od 1918 zamieszkał w Warszawie, współredagował miesięcznik „Nowy Przegląd Literatury i Sztuki”, był członkiem PAL, 1933-39 wiceprezesem tej organizacji. Okres okupacji hitlerowskiej i powstania spędził w stolicy biorąc udział w tajnym nauczaniu. Laureat licznych nagród literackich, w tym dwukrotnie państwowej 1927 i 1951. Doktor h.c. Uniwersytetu Warszawskiego 1939. Wydał m.in. poezje: *Sny o potędzie*, 1901, *Dzień duszy*, 1903, *Ptakom niebieskim*, 1905, *Galąz kwitnąca*, 1908, *Uśmiechy*

godzin, 1910, *W cieniu miecza*, 1911, *Łabędź i Lira*, 1914, *Siew doli*, 1916, *Tęcza łez i krwi*, 1918, *Ścieżki polne*, 1919, *Szumiąca muszla*, 1921, *Żywiąc się w locie*, 1922, *Ucho igielne*, 1927, *Wysokie drzewa*, 1932, *Barwa miodu*, 1936, *Martwa pogoda*, 1946, *Wiklina*, 1954, *Dziewięć muz*, 1958; poemat *Mistrz Twardowski*, 1902; dramaty: *Skarb*, 1904, *Godiwa*, 1906, *Igrzysko*, 1909, *Wawrzyny*, *To samo*, 1912, *Południca*, 1920; monografia: *Michał Anioł*, 1934; *Pisma*, t.1-19, 1931-34, *Poezje zebrane*, 1.1-5, 1967, *Wybór poezji*, wstęp Mieczysław Jastrun, Biblioteka Narodowa, 1963, *W kręgu literackich przyjaźni. Listy*, oprac. Jadwiga Czachowska i Irena Maciejewska, 1966. POEZJA tego autora, aktywnego literacko w ciągu kilku epok, łączy w sobie wiele różnorodnych składników filozoficznych i artystycznych. Początkowo były to zainteresowania filozofią Schopenhauera i Nietzschego oraz Stanisława Brzozowskiego, romantyzmem, dziełem Norwida oraz prądami niesionymi przez modernizm europejski. Pisała Irena Maciejewska, że o znaczenia i miejscu Staffa w poezji polskiej nie zdecydowały te mniej lub bardziej sugestywne obrazy.

26. **TUWIM Julian** (1894-1953); poeta, satyryk, autor książek dla dzieci, tłumacz. Po ukończeniu gimnazjum w Łodzi studiował, 1916-1918, prawo i filozofię na Uniwersytecie Warszawskim. Współpracował z czasopismami „Pro arte et studio” i „Skamander” (których był współzałożycielem wraz z grupą młodych poetów, zwanych potem skamandrytami),- „Wiadomości Literackie”, „Szpilki”, „Cyrulik Warszawski” i in. Współtwórca kabaretu Pikador oraz kierownik literacki scen - Qui Pro Quo, Banda. We wrześniu 1939 wyjeżdża przez Rumunię do Francji, a następnie do Brazylii, potem osiadł na pięć lat w Nowym Jorku. W 1946 powrócił do kraju. W 1951 otrzymał nagrodę państwową. Był autorem znakomitych przekładów z poezji łacińskiej i rosyjskiej (zwłaszcza Puszkina np. *Eugeniusz Oniegin*); a także twórcą wielu antologii literackich, wierszy dla dzieci (słynna *Lokomotywa*) oraz autorem licznych tekstów popularnych po dziś dzień piosenek i kabaretowych monologów. Wydał m.in. poezje: *Czyhanie na Boga*, 1918, *Sokrates tańczący*, 1920, *Siódma jesień*, 1922, *Wierszy tom czwarty*, 1923, *Słowa we krwi*, 1926, *Rzecz czarnolesska*, 1929, *Biblia cygańska i inne wiersze*, 1933, *Jarmark rymów*, 1934, *Treść gorejąca*; 1936, *Kwiaty polskie*, 1949; antologie: *Cztery wieki fraszki polskiej*; 1937, *Polska nowela fantastyczna*, 1949, wyd. II 1952, a także *Czary i czarty polskie* oraz *Wypisy czarnoksiężskie*, 1923, *Polski słownik pijacki i antologia bachiczna*, 1935 (wznów. 1959); pośmiertnie: *Księga wierszy polskich XIX w.*, 1.1-3, 1954; *Cicer cum caule, czyli Groch z kapustą. Panopticum i archiwum literatury*, t. 1-3, 1958-63; *W oparach absurdu*, 1958; *Dzieła*, t. 1-5, 1955-1964; *Wiersze wybrane*, oprac. M. Głowiński, Biblioteka Narodowa, wyd. II, 1969; *Wiersze zebrane*, oprac. A. Kowalczykowa, 1.1-2, wyd. III, 1975; *Poezje wybrane*, oprac. R. Matuszewski, 1977. POEZJA autora *Czyhania na Boga* wniosła do literatury polskiej nowe tony artystyczne i tematy czerpane z życia codziennego różnych warstw społecznych, uznawane do niedawna za „niepoetyckie”. Autor posługiwał się chętnie językiem potocznym i codziennym, rodzącym się w środowisku miejskim, które dla niego było nosicielem wielkich sił witalnych, postępowych poglądów, a zarazem siedliskiem nędzy i chorób (Bałuckie limfatyczne dzieci) oraz mieszczańskiej kołtunerii. Sięgał też do doświadczeń poezji światowej: rosyjskiego futuryzmu i niemieckiego ekspresjonizmu, nawiązywał do twórczości W. Whitmana, A. Rimbauda, W. Majakowskiego. Głosił w młodości swoistą filozofię: pełen witalizmu i sensualizmu kult życia i cywilizacji, odrzucał martwe konwenanse poetyckie poprzedników z Młodą Polską na czele, dążył razem z futurystami do dynamizacji słowa i wizji poetyckiej. Czerpał z różnych źródeł, przetwarzał je jednak we własnym tyglu poetyckim w dzieło oryginalne i całkowicie własne. Pisał Artur Sandauer w książce *Poeci trzech pokoleń*, że **Tuwim zastał lirykę polską ziemiańską i**

staroświecką, a zostawił ją demokratyczną i nowoczesną. Odświeżył jej tematykę przez nowy pejzaż i nowego bohatera; odświeżył jej technikę przez nowe metody obróbki słowa, któremu nadał szlif i ostrość diamentu. Żywiołem tej poezji było miasto, domy, sklepy, ulice i ludzie zwyczajni, pospolici: fryzjer, urzędnik, **straszny mieszczanin**, telegrafista ze stacji Chandra Unyńska. A także natura i przyroda: trawa, zieleń, wiatr (słynny wiersz *Dwa wiatry*). Pojawia się z czasem (od tomu *Słowa we krwi*) coraz to wyraźniejsza w tej poezji nuta społeczna, pełne humanitarne współczucie akcenty wobec przejawów nędzy i klasowych nierówności oraz ostra krytyka politycznej rzeczywistości okresu międzywojennego, przeczucie totalitaryzmu i wojny. Jako autor *Rzeczy czarnoleskiej*, demonstrował postawę miłośnika tradycji, czerpał z poezji antyku (z Horacym na czele), nawiązywał do, tradycji polskiej poezji narodowej, zwłaszcza ->Kochanowskiego. W *Biblii cygańskiej* poeta idzie jeszcze wyraźniej w stronę tradycji klasycznej **alchemii słowa**, rodzącej się z pasji słowotwórczo-językowej, ale podtekst społeczny tego zwrotu ma swe źródło w poczuciu osamotnienia i wyobcowania w świecie narastającej grozy nowych systemów politycznych, widma wojny i rasizmu. Świadectwem tego jest akcentowanie postawy indywidualistycznej, ironicznej wobec masowych uniesień, *Wiersz z głuchym końcem...*, *Złota polska jesień*, *Wiec*, a także nuty pasji antymieszczańskiej, *Mieszkańcy*, *Luksus*, współczucie dla krzywdzonego-proletariatu, np. *Nędza*, *Wiersz o umarłej nadziei*, *Noc ubogiego człowieka* oraz drastycznie wyrażonego pacyfizmu i buntu przeciw tendencjom militarystycznym (wiersz *Do prostego człowieka*, który wzbudził tyle polemik w środowiskach konserwatywnych). Ataki kół nacjonalistycznych; i faszyzujących pobudziły temperament polemiczny poety, co wyraziło się zaostreniem tonacji polemicznej jego utworów satyrycznych, zawartych w obszernym wyborze w tomie *Jarmark rymów*. Z innych utworów satyrycznych największe, osiągnięcie stanowi poemat *Bal w operze* (powst. 1936;; wyd. 1946), ukazujący w groteskowej formie pełnej grozy i demaskatorskiej pasji obraz elity ówczesnej Polski wraz z przeczuciem nadciągającej katastrofy dziejowej, końca epoki. **Kabaret przerasta tu** - pisał Sandauer - **w Apokalipsę, sala balowa ogarnia glob ziemski, uczestnicy identyfikują się z ludzkością, wszystko dokonane w oślepiającym świetle magnezji, w okrutnym lśnieniu wizji poetyckiej.**

27. **TWARDOWSKI Jan** (ur. 1916), poeta, ksiądz katolicki, kaznodzieja. W czasie okupacji żołnierz AK, uczestnik powstania warszawskiego. Studiował najpierw polonistykę na Uniwersytecie Warszawskim, a potem w seminarium duchownym. Jest rektorem kościoła sióstr Wizytek w Warszawie. Debiutował przed wojną tomem wierszy *Powrót Andersena*, 1937, a po wojnie wydał zbiory, m.in.: *Znaki ufności*, 1970* *Niebieskie okulary*, 1980, *Który stwarzasz jagody*, 1983, *Na osiołku*, 1986, *Sumienie ruszyło*, 1989, *Nie martw się*, 1992 oraz obszerny* wybpr z całej twórczości *Wiersze*, ze wstępem W. Smaszcza, 1993. **T.**, to jeden z największych polskich liryków religijnych, uprawia twórczość odległą od tradycyjnych wzorów poezji wyznaniowej, dewocyjnej spekulacji teologicznej. Jego wiersze wyrastające tyleż z doświadczeń kapłańskich co i ludzkich po prostu, zawierają bardzo osobiste spojrzenie na losy i postawy konkretnych i żywych ludzi, na zagadnienia wiary, na świat przyrody, który jest - jak wyznaje sam autor zbiorem rzeczy egzystujących. I dlatego lubię nazywać po imieniu drzewa, kwiaty, kamienie. Widzę bowiem dzięcioła, kosa, bociana, słońca, pstrąga, ślaza, borsuka, wrotycz* makolągwę - konkretny, nie anonimowy świat. Jest w tej poezji bardzo-swoista i pełna urokliwego poczucia humoru

próba analizy psychiki człowieka współczesnego, poddanego presji zwątpienia w teologiczny porządek i sens świata.

- 28. WOJTYŁA Karol Józef**, późniejszy Jan Paweł II ur. 1920r. zm. 2005r.– papież, urodził się 18 maja 1920 roku w Wadowicach jako syn Karola i Emilii, z domu Kaczorowskiej. Jego ojciec był żołnierzem – pracował jako urzędnik, zaś matka zajmowała się domem i dziećmi. Karol miał starszego o 14 lat brata Edmunda (lekarza) oraz siostrę Olgę, która zmarła zaraz po urodzeniu. Został ochrzczony 19 czerwca 1920 roku w pobliskim kościele pw. Ofiarowania Najświętszej Maryi Panny, z którym był związany do końca swojego pobytu w rodzinnym mieście. Miesiąc przed I Komunią Świętą zmarła jego matka. Od tej pory zajmował się nim ojciec – dbał o dobre wychowanie, naukę, patriotyzm i rozwój duchowy syna, który codziennie uczestniczył we Mszy Świętej. W Gimnazjum Męskim w Wadowicach dołączył do koła teatralnego, gdzie poznawał poezję i teatr. Kiedy miał 12 lat zmarł jego brat w wyniku zarażenia się szkarlatyną od swoich pacjentów. Po zdaniu matury w 1938 roku razem z ojcem przeprowadził się do Krakowa, gdzie rozpoczął studia polonistyczne na Uniwersytecie Jagiellońskim. Naukę przerwał wybuch II Wojny Światowej. W czasie okupacji młody Wojtyła pracował jako robotnik w kamieniołomach Zakładów Chemicznych Solvay w Krakowie – Borku Fałęckim, co łączył z działalnością w podziemnym Teatrze Rapsodycznym. Brał też udział w tajnych kompletach. W 1941 zmarł jego ojciec. Rok po tym wydarzeniu podjął decyzję o wstąpieniu do Wyższego Seminarium Duchownego w Krakowie założonego przez abp. A. S. Sapiehę. Święcenie kapłańskie otrzymał z rąk Księcia Metropolity 1 listopada 1946 roku w Kaplicy Domu Arcybiskupów Krakowskich. Zaraz po nich wyjechał na dalsze studia do Rzymu, gdzie w ciągu dwóch lat napisał pracę doktorską na temat: *Zagadnienie wiary u św. Jana od Krzyża*, którą obronił 19 czerwca 1948 na Wydziale Teologicznym Papieskiego Uniwersytetu Angelicum. W październiku 1954 roku Wojtyła podjął pracę na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim jako wykładowca historii doktryn etycznych. W tym czasie poświęcał się młodzieży akademickiej, z którą chodził po górach. W 1963 roku Papież Paweł VI mianował biskupa Wojtyłę Arcybiskupem Metropolita Krakowskim, a cztery lata później, w czerwcu 1967 roku – kardynałem. W trakcie 14-letniego pontyfikatu kardynał Wojtyła zreorganizował pracę kurii powołując do życia szereg wydziałów, w których zatrudnienie znalazło wielu ludzi świeckich. W ten sposób, podążając za wskazaniem II Soboru Watykańskiego, podkreślił rolę laikatu w Kościele. Po śmierci papieża Pawła VI i jego następcy Jana Pawła I w wyniku konklawe – 16 października 1978 roku abp Karol Wojtyła został wybrany papieżem przyjmując imię Jan Paweł II. Był pierwszym Polakiem, a jednocześnie pierwszym od 445 lat biskupem Rzymu, który nie pochodził z Włoch. Jego wybór na Stolicę Piotrową znacząco wpłynął na dzieje Europy

Wschodniej końca XX wieku. Pierwszą zagraniczną pielgrzymkę odbył do Ameryki Łacińskiej, co było nowością na tle poprzednich papieskich pontyfikatów. W trakcie trwającego 27 lat pontyfikatu odwiedził 135 krajów świata oraz odbył 142 podróże na terenie Włoch. Do ojczyzny pierwszy raz jako papież przybył 2 czerwca 1979 roku, podczas której wypowiedział pamiętne słowa: „*Niech zstąpi Duch Twój! I odnowi oblicze ziemi, tej ziemi*”. Patriotyczna postawa i wsparcie Polaków żyjących w komunistycznym kraju przyczyniło się jeszcze bardziej do wzrostu jego autorytetu. Do Polski pielgrzymował jeszcze sześć razy. Od początku lat 90-tych Jan Paweł II zmagał się z chorobą Parkinsona, która była powodem spekulacji dotyczących ustąpienia papieża z urzędu. Ten pełnił jednak swoją posługę do śmierci. W ciągu ostatnich dni życia nieustannie towarzyszyli mu trwający na modlitwie wierni z całego świata. Odszedł 2 kwietnia 2005 roku o godzinie 21:37, w pierwszą sobotę miesiąca i wigilię Niedzieli Bożego Miłosierdzia. Niespełna tydzień później, 8 maja, odbył się pogrzeb papieża, w którym uczestniczyło około 300 tysięcy pielgrzymów oraz głowy państw i przedstawiciele wszystkich wyznań świata. 28 czerwca 2005 roku za zgodą następcy Jana Pawła II, Benedykta XI, rozpoczął się proces beatyfikacyjny, którego postulatorem był ks. Sławomir Oder. 1 maja 2011 Jan Paweł II został ogłoszony beatyfikowanym, a 27 kwietnia 2014 roku podczas Niedzieli Bożego Miłosierdzia – świętym. Liturgiczne wspomnienie św. Jana Pawła II przypada 22 października, na pamiątkę uroczystego rozpoczęcia jego pontyfikatu.

29. **WYSPIAŃSKI Stanisław** (1869-1907), dramaturg, poeta i malarz; reformator teatru. Studia malarskie ukończył u Jana Matejki. Początkowo rozpoczął współpracę z teatrem krakowskim jako malarz-dekorator. Później na scenie Teatru Miejskiego miały miejsce prapremiery: **Warszawianki**, 1898, **Lelewela**, **Wesela**, 1901, **Wyzwolenia**, 1903. Równolegle do dramaturgii zajmował się ilustracją książkową, tworzył projekty przestrzenne, wnętrza, opracowania scenograficzne i projekty witraży. W malarstwie portretowym zachwył budziła jego technika pastelowa. Pozostawił po sobie także rapsody historyczne i liryki. Wyspiański odnowił język teatru i dramatu, wiążąc tradycję tragedii antycznej ze współczesnymi ideami filozoficznymi (teorie Nietzschego) i awangardowymi kierunkami artystycznymi. Początkowo pozostawał pod wpływem symbolizmu (zwłaszcza Maurice’a Maeterlincka) i filozofii sztuki syntetycznej Ryszarda Wagnera. Tematyka jego dramatów była inspirowana przeszłością narodową (**Warszawianka**), a także charakterystycznymi dla modernizmu namiętnościami (wyniszczająca, zakazana miłość w **Kłotwie**, 1899). Fabułę tych tragedii nasyca Wyspiański antycznym fatalizmem, dzięki czemu stają się te dramaty współczesnym odpowiednikiem tragedii losu. W miarę zdobywania doświadczeń deklaratywność postaci i papierowość konfliktów, widoczne zwłaszcza w **Warszawiance**, ustępują oryginalnemu ujęciu podstawowych dylematów moralnych, ideowych i politycznych. Talent poety rozkwita w dramatach rozrachunkowych (**Wesele**, **Wyzwolenie**). Poeta stosuje tu różnorodne środki wyrazu, wpisując w teatralną metaforę zarówno wątki fantastyczne (osoby dramatu w **Weselu**), mitologiczne (boginie greckie w **Nocy listopadowej** czy Erynie w **Wyzwoleniu**), jak i publicystyczne (dialog Konrada z Maskami w **Wyzwoleniu**). Wszystko to stwarza oryginalny kształt dramaturgii w duchu symbolizmu, ale będący zarazem dowodem przezwyciężenia ograniczeń symbolizmu

(wpływy ekspresjonizmu). W swoich dramatach poeta zdaje egzamin jako inscenizator, wpisując w nie wyraziście zarysowaną wizję sceniczną (szopkowy charakter *Wesela* czy też *genius loci Wyzwolenia* - teatr, Łazienki królewskie w *Nocy listopadowej* itp). Reformatorskie koncepcje inscenizatorskie Wyspiańskiego znalazły także wyraz w jego pracy o szekspirowskim *Hamlecie*.

30. ZBIERZCHOWSKI Henryk Ur.19 listopada 1881 w Lwów Zm.6 listopada 1942 w Krynica-Zdrój. Ukończył prawo na Uniwersytecie Lwowskim. Od 1898, jako 17-letni młodzieniec drukował swoje liryki w krakowskim *Życiu* (którego redaktorem był Stanisław Przybyszewski). W 1899 ukończył C. K. IV Gimnazjum we Lwowie. W 1900 ukazał się jego pierwszy zbiór liryków pt. *Impresje*. W latach 1906–1910 pracował w redakcji czasopisma *Nasz Kraj* i był „nadwornym poetą” lwowskiej *Gazety Porannej*. W 1908 został nagrodzony w konkursie literackim zorganizowanym przez periodyk „*Wiek Nowy*”. Najważniejsze dzieła: *Małżeństwo Loli*, *Żongler*. *Rzeczy wesole i smutne*, *Człowiek o dwu twarzach*. Pisarz związany całe życie ze Lwowem. Debiutował w 1898 r. na łamach krakowskiego czasopisma "Życie", dwa lata później wydał pierwszy tomik poezji, *Impresje*. Od 1920 r. prowadził czasopismo satyryczne "Szczutki". W 1928 r. miasto Lwów przyznało mu nagrodę literacką, w 1937 r. otrzymał Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski, rok później Złoty Wawrzyn Akademicki Polskiej Akademii Literatury. W czasie wojny znalazł się w Krynicy i tam zmarł. Pisał liryki, powieści, nowele, piosenki (patriotyczne i kabaretowe) i sztuki teatralne (przeważnie komedie i wodewile). O twórczości Henryka Zbierzchowskiego wydano w 2000 roku obszerną książkę: *Pisarz wobec koniunktury. Twórczość literacka Henryka Zbierzchowskiego* autorstwa Witolda Waszczuka. Henrykowi Zbierzchowskiemu poświęcone były też wiersze Mariana Hemara *Valse Brune* i *Wnuczka*. O jego życiu opowiada film „Kawaler Księżyca”, który zrealizował Sławomir Gowin, dziennikarz, znawca historii Lwowa. W trakcie produkcji filmu znany ukraiński rzeźbiarz Mykoła Posikira wykonał popiersie poety. Rzeźba została przekazana Konsulatowi RP, który postanowił eksponować ją w powstającym Domu Polskim we Lwowie.

31. ŻEROMSKI Stefan, pseud. **Maurycy Zych, Józef Katerla** (1864—1925), powieściopisarz, dramaturg, publicysta. Wychowywał się na Kielecczyźnie. Rodziców stracił wczesnie, w gimnazjum kieleckim utrzymywał się z udzielania korepetycji. W 1886 roku wstąpił do Szkoły Weterynaryjnej w Warszawie, którą opuścił z braku środków do życia. Pracował jako guwerner we dworach szlacheckich, potem w Muzeum Narodowym Polskim w Rapperswilu (Szwajcaria) i bibliotece ordynacji Zamoyskich w Warszawie. Często przebywał w Nałęczowie i Zakopanem dla ratowania zdrowia. Wydał wiele tomów opowiadań i powieści, m.in. *Opowiadania*, 1895, *Rozdziobią nas kruki, wrony*, 1895, *Szyfrowe prace*, 1897, *Ludzie bezdomni*, 1899, *Popioły*, 1904, *Echa leśne*, 1905, *Sen o szpadzie*, 1905, *Nagi bruk*, 1906, *Dzieje grzechu*, 1908, *Wierna rzeka*, 1912, *Uroda życia*, 1912, *Walka z szatanem*, 1916-19, *Wiatr od morza*, 1922, *Przedwiośnie*, 1924; dramaty: *Róża*, 1909, *Sulkowski*, 1910, *Ponad śnieg bielszym się stanę*, 1921, *Turoń*, 1923, *Uciekła mi przepióreczka*, 1924; poematy prozą: *Wisła*, 1918, *Międzymorze*, 1924, *Puszcza jodłowa*, 1925, publicystyka *Snobizm i postęp*, 1922 oraz pośmiertnie *Elegie i inne pisma literackie i społeczne*, 1928, *Dzienniki*, 1953-56.

Bibliografia

1. Januszewski T., Słownik Pisarzy i Lektur, Warszawa 2001r.
2. Poznański J., Tarkowski S., Słownik lektur dla klas 1-3 gimnazjum, Warszawa 200r.

3. https://pl.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Strona_g%C5%82%C3%B3wna
4. <https://diecezja.pl/apostolowie-milosierdzia/swiety-jan-pawel-ii/>